molio masėje buvo augalinių priemaišų. Viduje puodų sienelės brūkšniuotos. Aptikti dviejų puodų I formos kakleliais pakraštėliai su apvaliomis ir siaurėjančiomis briaunomis. Puodų sienelės plonos - 0,5-0,8 cm storio. Dvi puodų šukės puoštos: viena apvalių, kita grūdelio pavidalo duobučių įspaudų eilute.

Pagal formą ir molio masę šią keramiką galima būtų priskirti Narvos kultūros I_{2a} laikotarpiui.

Vygandas Juodagalvis

DUSIOS EŽERO PAKRANČIŲ AKMENS AMŽIAUS PAMINKLAI

1988 m. IEM toliau žvalgė Šešupės baseiną ir pietrytinėje jo periferijoje aptiko keletą akmens amžiaus paminklų.

Dusios ežero šiaurės vakarų pakranteje, pelkėtoje lygumoje tarp Prygos upelio žiočių ir Dovinės ištakų, jau anksčiau buvo aptikta akmens amžiaus gyvenviečių pėdsakų (žr.: ATL 1986 ir 1987 m. - V., 1988. - P.. 19-20). Nauja gyvenvietė yra 1 km į šiaurės rytus nuo Prelomčiškės piliakalnio (Lazdijų raj., Teizų apyl.), 80 m nuo Dusios ežero šiaurės vakarų kranto, nedidelėje kalvelėje, 1 m virš ežero vandens lygio. Iškasus 8 m^2 bandomąją perkasą, po velėna aptiktas 20-30 cm storio juodos, durpingos žemės kultūrinis sluoksnis, slūgstantis ant balto smulkiagrūdžio smėlio. Perkasos vakarinėje dalyje aptikta 180 cm ilgio, 90 cm pločio, 24 cm gylio pusapvalio pjūvio duobė, kurioje, be titnaginių radinių, buvo nemaža perskeltų ir apdegusių gyvulių kaulų. Kultūriniame sluoksnyje surinkta 180 titnaginių radinių, tarp jų: nuoskalų (60 %), skelčių (9,8 %), retušuotų titnagų (31,2 %). Apie 25 % titnagų buvę ugnyje. Titnagai be patinos, juodos arba pilkos spalvos. Skeltės siauros ir vidutinio plo-

čio, skaldytinių neaptikta. Surasti 4 galiniai gremžtukai, pagaminti iš skelčių. Vienas jų ilgasis, kiti - pailgieji. Peiliai (5) gaminti iš skelčių ir nuoskalų, tiesiomis arba įžambiomis viršūnėmis, mažai retušuotais pakraščiais. Rėžtukai (2) - kampiniai, iš nuoskalų, vienas dviašmenis išskeltais ašmenimis, kito ašmenėlis retušuotas iš abiejų pusių. Be to, dar aptikta: 2 netaisyklingi grandukai, yla su dviem smaigais, grąžtelis, 2 neaiškios paskirties dirbiniai, 11 neidentifikuotų dirbinių nuolaužų, 7 retušuotos skeltės, 19 retušuotų nuoskalų.

Be titnaginių radinių ir gyvulių kaulų, gyvenvietės kultūriniame sluoksnyje aptikta keletas neornamentuotų lipdytos keramikos šukių su mineralinėmis priemaišomis molio masėje.

Gyvenvietė priskirtina neolito laikotarpiui.

Antrasis paminklas yra 2 km į šiaurės vakarus nuo Metelių (Lazdijų raj.), prie kelio iš Simno (Alytaus raj.) į Seirijus, ant trečiosios terasos, 400 m nuo Dusios ežero rytinio kranto, smėlingoje ariamoje dirvoje. Kultūrinis sluoksnis, matyt, nuartas ir išpustytas, nes šurfuojant jo pėdsakų aptikti nepavyko. Žemės paviršiuje rasta titnaginių radinių, tarp jų: nuoskalų (54,1 %), skelčių ir jų nuolaužų (16,9 %), skaldytinių, jų fragmentų (6%), retušuotų titnagų (23 %).

Lyginant dirbinių tipus ir patinizacijos laipsnį, paaiškėjo, jog čia būta mezolitinės stovyklavietės ir neolitinės gyvenvietės, kurių planigrafiškai išskirti nebuvo įmanoma. Mezolitiniai titnagai pasidengę melsva arba balta patina, skeltės plačios, netaisyklingos, dažnai su žievės liekanomis. Mezolitiniai skaldytiniai dvigaliai, laivelio pavidalo arba netaisyklingi, neolitiniai - viengaliai kūginiai ir dvigaliai prizminiai. Surasti 2 strėlių antgaliai: trapecinis ir episvidrinis iš abiejų pusių retušuota įtvara. Gausu rėžtukų - 21. Mezolitiniai rėžtukai stambūs, dviašmeniai arba triašmeniai, padaryti iš prastos kokybės titnago nuoskalų, neolitiniai rėžtukai - iš skelčių nulaužtomis viršūnėmis, smulkūs, kampiniai. Jų ašmenėliai tik išskelti.

Aptikti 2 titnaginiai įtveriamieji kirveliai, vienas jų gludintas, kitas - retušuotais pakraščiais, matyt, nebaigtas. Be minėtų dirbinių, dar surastą 14 gremžtukų, 11 ylų ir grąžtelių, 3 įtveriamieji ašmenėliai, 7 netaisyklingi grandukai, 2 kaltelių nuolaužos, 7 mikrorėžtukai, 40 retušuotų skelčių, 77 retušuotos nuoskalos, 20 neidentifikuotų dirbinių nuolaužų.

Vygandas Juodagalvis

GEDUPIO GYVENVIETĖS TYRIMAI

Gedupio neolitinė gyvenvietė (Šakių raj., Šakių apyl., Žiūrų km.) yra Šešupės dešiniajame krante, 150 m į šiaurės rytus nuo jos dešiniojo intako Gedupio (Gedupėlio) žiočių, antrosios terasos šlaite, 6-7 m virš dabartinio Šešupės vandens lygio. 1988 m. IEM tęsė anksčiau pradėtus šio paminklo kasinėjimus (žr.: ATL 1986 ir 1987 m. - V., 1988. - P. 18-19) ir ištyrė dar 44 m^2. Taigi iš viso ištirta 64 m^2.

Gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, rusvai geltonas smulkiagrūdis smėlis su angaliukais ir suodžių dėmėmis, slūgsojo po 40 cm suartos ir 10 cm juodos anglingos žemės sluoksniais, o nuo įžemio (balto smulkiagrūdžio smėlio) skyrė 16-28 cm storio balto smėlio su organikos dėmėmis sluoksnis. Radiniai koncentravosi kultūriniame sluoksnyje, retkarčiais jų pasitaikydavo baltame smėlyje. Židinių, duobių ar kitokių žmogaus veiklos pėdsakų, išskyrus radinius, angliukus ir 3 stulpavietes, neaptikta. 6 cm skersmens ir 14 cm gylio stulpavietės išryškėjo po kultūriniu sluoksniu ir koncentravosi 24 cm skersmens plotelyje. Iš stulpaviečių pjūvių matyti, jog du kuolai buvę smailūs, o trečiasis - apvaliu galu. Tyrinėto ploto šiaurės rytuose, 45 cm gylyje, aptikta 5-15 cm skersmens akmenų, gulinčių viename lygyje, sankaupa, užimanti 190x120 cm plotą.